

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen
(MPD)

BESLUT

1 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Sand och Grus AB Jehander
Box 47124
100 74 STOCKHOLM

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) till täkt av sand, grus och berg samt krossning och sortering av utbrutet material m.m. på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun

Täktnr: 0305-32-189

BESLUT

Tillstånd

Länstyrelsen i Uppsala län, Miljöprövningsdelegationen (MPD), meddelar Sand och Grus AB Jehander (org. nr. 556016-1183) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) att med nedan angivna begränsningar, på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun, bedriva följande verksamheter.

- Täkt av sand, grus och berg samt sortering av utbrutet material avseende totalt 1,8 miljoner ton berg, sand och grus, varav 200 000 ton berg. Tillståndet avser ett årligt uttag på maximalt 200 000 ton och gäller till och med den 31 december 2020.
- Uppställning av krossverk och krossning av totalt upp till 1 miljon ton berg och grus.
- Återvinning av 50 000 ton rena massor årligen, såsom entreprenadberg och rena schaktmassor. Tillverkning av maximalt 100 000 ton jordprodukter årligen, varvid sand och lera från täkten blandas med inkörda rena jordmassor, torv, kalk, hygieniserad naturgödsel samt konstgödsel.

Länstyrelsen i Uppsala län, MPD, avslår Sand och Grus AB Jehanders yrkande att få bryta 2,8 miljoner ton berg, sand och grus under obestämd tid.

Verksamheten får bedrivas inom det område som har angivits på lokaliseringsskarta A1, se bilaga A1, samt inom det på kartbilaga A2 markerade verksamhetsområdet, se bilaga A2. Täktverksamhet får bedrivas endast inom det på kartbilaga A2 markerade brytområdet.

Länstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3
TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 - 19 52 01 E-POST: uppsala@lansstyrelsen.se
PlusGiro: 3 51 73-4 / 6 88 03-6 BankGiro: 5052-1848 / 5052-1855
ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

2 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Verksamheterna klassas enligt den i ärendet tillämpliga bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd med verksamhetskod **10.20**, prövningsnivå B med tillståndsplikt hos Länsstyrelsen och med verksamhetskod **10.50, 90.40** samt **90.110**, prövningsnivå C med anmälningsplikt till den kommunala miljönämnden.

Delegation

Länsstyrelsen överlåter, med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket jämfört med 19 kap. 5 § första stycket 8 MB, åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor av mindre betydelse för den del i beslutet som gäller arbetstider (villkor 14 och 15).

Länsstyrelsen överlåter, med stöd av samma lagrum, åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor för provtagning samt analys av grundvattnet kring jordtillverkningen.

Länsstyrelsen överlåter vidare, med stöd av samma lagrum, åt tillsynsmyndigheten att vidta de åtgärder och fastställa de villkor som behövs för det fall att eventuella, nu ej kända, föroreningar i marken skulle påträffas eller marken genom olycks-händelse skulle bli förorenad.

Länsstyrelsen överlåter också, med stöd av samma lagrum, åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor för kontroll av inkörda schaktmassor och entreprenadberg.

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen godkänner med stöd av 6 kap. 9 § MB miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

Villkor för verksamheten

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Sand och Grus AB Jehander angivit i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet. Sådana mindre ändringar av verksamheten, som avses i 5 § tredje stycket förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ska anmälas till tillsynsmyndigheten på det sätt som anges i 22 § samma förordning.
2. För detta tillstånds giltighet ska en bankgaranti eller ett spärrat konto på 1,0 miljon kr ställas som säkerhet för avhjälpande av eventuell miljökada som verksamheten kan föranleda och som ekonomisk garanti för återställningsåtgärderna i verksamheten.

3. Mer gödsel (både handels- och hygieniserad naturgödsel) får inte lagras i tåkten än vad som kommer att användas inom 2 månaders tid. Lagring av gödsel ska ske på tät hårdgjord yta under tak. Eventuellt spill av gödsel under hanteringen ska tas upp omedelbart. Färdigblandad jord ska levereras ut ur tåkten snarast, dock senast 2 veckor efter att den tillverkats. Vid nederbörd ska den övertäckas för att förhindra utlakning av näringsämnen. Om färdigblandad jord ska lagras mer än 2 veckor ska detta ske under tak och på hårdgjord, tät yta.
4. Grundvattentrör för kontroll av eventuellt näringsläckage från jordtillverkningen ska installeras uppströms (med avseende på grundvattnets strömningsriktning), i nära anslutning till samt 50-100 m nedströms platsen för jordtillverkning. Prover ska tas minst två gånger per år. Visar provtagningen på en påverkan på grundvattnet ska detta omedelbart anmälas till tillsynsmyndigheten och åtgärder vidtas i samråd med denna för att förhindra fortsatt spridning av näringsämnen.
5. Endast rena** schaktmassor får föras in i tåkten. Massorna ska okulärbesiktigas och vid behov provtas före uppläggning i området. Massor från områden som misstänks vara förorenade får inte tas emot utan att provtagning skett och provtagningen visat att massorna inte är förorenade. Ovidkommande material ska vara utsorterat från massorna innan de transporteras till verksamhetsområdet för tåkten. Intagna massors ursprung, typ och mängd ska dokumenteras.
6. Ett kontrollprogram för den samlade verksamheten inom tåkstens verksamhetsområde ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast den 31 januari 2011.
7. Naturgrus och sand som bryts i tåkten och kan användas till produkter där ersättningsmaterial till naturgrus saknas får inte krossas ned eller på annat sätt användas till mindre kvalificerade ändamål.
8. Gränsen för brytområdet och fixpunkter inom området ska märkas ut i terrängen på väl synligt sätt. Markeringarna får inte rubbas eller döljas under exploateringstiden. Innan brytning påbörjas, ska utmärkningarna godkännas av tillsynsmyndigheten.
9. Avbaning av vegetationstäckning får inte vara större än vad som fordras för att bedriva täktverksamhet under ett år framåt i tiden. Inom det med skraffering markerade området (////) på kartbilaga A2 ska befintliga träd och buskar bevaras under hela exploateringstiden.

10. På avsnitt med uppenbara olycksrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna att beträda området.
11. En skyddsvall av avbaningsmassor ska finnas anlagd inom verksamhetsområdet, mellan länsväg 545 och brytområdet. I samband med de avslutande efterbehandlingsarbetena ska ett permanent avkörningsskydd uppbyggt av stenmjöl anläggas.
12. Brytning under grundvattenytan får ske ned till maximalt -25 m.ö.h. (enligt RH70).
13. Vid brytning ska en 35 meter bred barriär sparas mot Stora Ullfjärden. Brytning får dock ske så att det blir en naturlig övergång mot det tidigare utbrutna område där barriären är 30 meter på det smalaste stället.
14. Normal arbetstid ska vara helgfri måndag till fredag kl. 06-18. Tillsynsmyndigheten får, om särskilda omständigheter föreligger, medge tillfälligt undantag från dessa tider. Buller från verksamheten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån utomhus vid bostäder inte överstiger följande riktvärden.
50 dB(A) dagtid (kl. 07-18)
45 dB(A) lördagar, sön- och helgdagar dagtid (kl. 07-18)
45 dB(A) kvällstid (kl. 18-22) och
40 dB(A) nattetid (kl 22-07).
Om hörbara toner eller impulsljud förekommer, ska de angivna värdena för ekvivalent ljudnivå sänkas med 5 dB(A)-enheter. Momentana ljud nattetid (kl. 22-07) får inte överstiga 55 dB(A) vid bostäder.
15. Borrning, skutknackning, krossning och sortering får endast ske helgfri måndag till fredag kl. 07-18. Tillsynsmyndigheten får, om särskilda omständigheter föreligger, medge undantag från dessa tider.
16. Sprängning får endast ske helgfri måndag till fredag kl. 09-16.
17. Vibrationer till följd av sprängning får i omkringliggande fastigheter inte överstiga riktvärdet* 4 mm/s, uttryckt som okorrigerad högsta svängningshastighet i vertikalled. Kringboende ska informeras om sprängningarna genom anslag på bestämd plats i närheten samt genom information i brevlåda. Vid risk för stenkast utanför täktområdet måste berörd del av omgivningen avlysas vid sprängningstillfället.

18. Luftstötståg till följd av sprängning får vid närliggande bostäder som rikt-värde* inte överstiga 100 Pa, uttryckt som reflektionsvärde.
19. All sprängning ska föregås av signal, tydligt hörbar vid bostadsbebyggelse eller väg. Tillfarten till området ska spärras av vid sprängningstillfället.
20. Damning från kross- eller sorteringsverk, vägar, transporter och upplag ska begränsas inom täktområdet och på tillfartsväg. Uppstår problem i omgivningen till följd av damning, ska Sand och Grus AB Jehander vidta åtgärder för att begränsa damningen. Dammbegränsning ska göras genom t.ex. bevattning, inte genom saltning.
21. Tankning av täktmaskiner och fordon ska utföras på tankningsplats med tät hårdgjort underlag utan avlopp.
22. Lagring av oljor och andra kemikalier, inklusive miljöfarligt avfall, ska ske på tät, hårdgjord, invallad yta utan avlopp och under tak. Behållare med kemikalier och oljor ska förses med invallning som rymmer den största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares sammanlagda volym. Fordonsbränsle ska förvaras enligt ovan eller i dubbelmantlade cisterner. Påkörningsskydd ska finnas för behållarna.
23. Utrustning för sanering av oljespill och annat läckage ska finnas tillgängligt inom verksamhetsområdet. En beredskapsplan för att hantera olyckor som kan hota grundvattnet ska finnas samt årligen genomgås med all personal.
24. I maskiner som används i täkten får endast hydraulvätskor som uppfyller miljökraven i svensk standard användas.
25. Efterbehandlingen ska ske i samråd med fastighetsägaren och tillsynsmyndigheten och utföras successivt efterhand som arbetet i täkten fortskrider och enligt den i täktansökan ingivna efterbehandlingsplanen. Lutningen i sjön får dock inte bli så stor att ras och skred riskeras. Det är särskilt viktigt att inga ras sker mot Stora Ullfjärden, då detta skulle innebära att den skyddande landtungan mellan de båda vattnen blir smalare. Om inte annat överenskommits med tillsynsmyndigheten får släntlutningen inte bli brantare än 1:3, undantaget enstaka partier som iordningsställs för häckande backsvalor eller andra djurarter.
26. En flack strandremsa och strandnära botten ska skapas runt täktsjön för att därmed minska olycksrisken.

27. Efterbehandling av täkten ska ske inom tillståndstiden och vara klar senast vid utgången av detta tillstånd, dvs. senast den 31 december 2020. Endast massor från täkten får användas vid efterbehandlingen.
28. Vid exploatering ska en kopia av detta beslut finnas tillgängligt på arbetsplatsen.

* Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids medför skyldighet för tillståndshavaren att vidta sådana åtgärder att värdet kan innehållas.

** Med rena schaktmassor menas sådana massor bestående av lera, morän och andra jordarter utan inblandning av annat material såsom tegel, betong, asfalt och liknande och som inte innehåller högre halter föroreningar än vad som är naturligt förekommande.

Efterbehandling

Sand och Grus AB Jehander har redovisat täktområdets slutgiltiga utformning i till ansökan bifogad efterbehandlingsplan, se bilaga A3. Observera att Länsstyrelsen reviderat brytgränsen. Det anges i ansökan att inga externa massor kommer att tas in i täkten för efterbehandling. Området föreslås efter avslutad täktverksamhet efterbehandlas genom avsläntning och utgöras av en sjö, med ett par öar och en långgrund strand.

Igångsättningstid

Detta beslut gäller en pågående verksamhet, varför förordnande om igångsättningstid inte är relevant.

Verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen förordar med stöd av 22 kap. 28 § första stycket MB att tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte har vunnit laga kraft. Sand och Grus AB Jehander ska meddela tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk.

Återkallelse av tidigare beslut m.m.

Länsstyrelsen återkallar det tidigare tillståndet den 5 juni 2003 (dnr. 541-2318-03). Den av Handelsbanken utfärdade bankgarantin på 450 000 kr den 2 september 2003 med ursprungligen nr. 510 979 637 och därefter sedan den 8 juni 2009 med nr. 520 571 177 som säkerhet för ovannämnda återkallade tillstånd ska när ny säkerhet på 1 miljon kr enligt villkor 2 ovan och enligt vad som anförts under rubriken **säkerhet** nedan inkommit och godkänts av Länsstyrelsen återlämnas till banken.

Täktavgift

Enligt 2 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt MB ska den som har tillstånd till miljöfarlig verksamhet, bl.a. täktverksamhet, betala en årlig avgift. Beloppet på denna avgift framgår av bilaga 1 till förordningen. Det nu aktuella tillståndet avser täktverksamhet för totalt högst 1,8 miljoner ton berg- och naturgrusmaterial, vilket är mer än 200 000 ton. Avgiftskoden enligt bilaga 1 blir därmed 10.20-7. Kommunen har tillsyn över anläggningen och den årliga avgiften enligt bilaga 1 kan för närvarande beräknas till 12 250 kr. Storleken på denna avgift kan i framtiden ändras genom ändringar i avgiftsförordningen. Avgiften ska betalas från och med det kalenderår som följer efter det att beslut om tillstånd till verksamheten meddelats. Avgiften ska därefter betalas med helt avgiftsbelopp för varje påbörjat kalenderår.

Säkerhet

En bankgaranti eller spärrat konto på 1,0 miljon kr ska ställas som säkerhet för kostnaderna för avhjälpande av eventuell miljöskada som verksamheten kan föranleda och som ekonomisk garanti för återställningsåtgärderna i verksamheten. Länsstyrelsen kan enligt 24 kap. 5 § första stycket 12 MB ompröva säkerheten om den inte längre kan anses tillräcklig eller är större än vad som behövs.

Särskilda upplysningar

Detta tillstånd befriar inte Sand och Grus AB Jehander från skyldigheten att vidta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning och verksamhet som tillståndet avser. Särskilt poängteras vikten av att de allmänna skyldigheterna enligt bilaga B beaktas.

Fasta fornlämningar är skyddade enligt bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det är bl.a. förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, täcka över, köra över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada fast fornlämning. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas till den del som berör fornlämningen. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla till Länsstyrelsen att en fornlämning påträffats.

Sand och Grus AB Jehander ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten, t.ex. genom löpande kontroll av bränslecisterner, spilltråg, tillhörande ledningar och ventiler, för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön (26 kap. 19 § MB). Åtgärder ska noteras i en dagbok. I övrigt ska iakttas vad som sägs i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Miljörapport ska varje år, före utgången av den 31 mars, inges till tillsynsmyndigheten (26 kap. 20 § MB). Den ska utformas i enlighet med

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport. Uppgifter om produktion av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter ska, enligt 4 § 6 p i nämnda föreskrifter, årligen redovisas i emissionsdelen i Svenska miljörapporteringsportalen (SMP).

Enligt 2 kap. MB gäller vissa allmänna hänsynsregler som ska iakttas. Särskilt ska skyldigheten uppmärksammas att, enligt föreskrift i 2 kap. 4 § MB, undvika sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

Ändring av verksamheten kan kräva nytt tillstånd eller anmälan i enlighet med 5 och 21 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Bedrivs miljöfarlig verksamhet av annan än den som meddelats tillståndet, ska den nye verksamhetsutövaren, enligt 32 § samma förordning, snarast möjligt upplysa om det ändrade förhållandet. I det fall tillståndshavaren under tillståndstiden vill att den befintliga säkerheten ska bytas ut, ska detta meddelas tillståndsmyndigheten. Den nya säkerheten ska prövas av tillståndsmyndigheten och måste godtas innan den befintliga kan återsändas.

Förordningen (2008:722) om utvinningsavfall trädde i kraft den 1 september 2008. Med avfallsanläggning avses i denna förordning en damm, ett upplag eller ett annat område som är avsett för uppsamling eller deponering av utvinningsavfall i fast eller flytande form, med de dammar eller andra konstruktioner som är avsedda att stänga inne, hålla tillbaka, avgränsa eller på annat sätt stödja ett sådant område. Med avfallsanläggning avses inte en hålighet eller utvinning där annat avfall än farligt avfall läggs tillbaka efter utvinning för efterbehandlingsändamål eller för konstruktionsändamål. Enligt övergångsbestämmelserna ska de avfallsanläggningar som den 1 september 2008 var i drift eller omfattas av ett tillstånd enligt 9 eller 11 kap. MB, senast till den 30 april 2012, anpassas i enlighet med kraven i förordningen om utvinningsavfall. Senast den 1 september 2010 ska verksamhetsutövaren till en avfallsanläggning ge in en anpassningsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. Vad en anpassningsplan ska innehålla framgår av förordningen om utvinningsavfall.

Sedan täktarbetet avslutats och efterbehandlingen enligt villkoren verkställt, ska anmälan om detta omedelbart göras till tillsynsmyndigheten.

Det förutsätts att verksamheten inte innebär intrång i allmän eller enskild rätt.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Tidigare beslut

Länsstyrelsen i Uppsala län beslutade den 5 juni 2003 (dnr 541-2318-03) med stöd av 12 kap. 1 § MB att meddela Sand och Grus AB Jehander tillstånd till täkt av sand, grus och berg på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun. Tillståndet gäller till och med den 31 december 2010.

Ansökan med åtaganden och yrkanden

Berg och Grus AB Jehander, nedan kallat Bolaget (org.nr. 556016-1183), har ansökt om tillstånd enligt 9 kap. MB till fortsatt täkt av sand, grus och berg på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun. Ansökan avser uttag och förädling av maximalt 2,8 miljoner ton sand, grus och berg under obestämd tid, dock minst 15 år på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun. Det material som är kvar inom det gamla tillståndets tillåtliga materialmängd, brytdjup och brytgränser beräknas uppgå till 2,8 miljoner ton. Av detta återstår idag endast 200 000 ton berg. Det sammanlagda årliga uttaget kommer att vara maximalt 200 000 ton per år.

Bolaget yrkar också på att tillståndsprövningen ska omfatta:

- Uppställning av krossverk, för krossning av totalt upp till 1,4 miljoner ton i täkten utbrutet grus- och bergmaterial under hela tillståndstiden samt ytterligare, årligen upp till 50 000 ton, inkörda berg- och schaktmassor enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd kod 10.50.
- Återvinning av årligen totalt upp till 50 000 ton rena massor, såsom entreprenadberg och rena schaktmassor enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd kod 90.110. Tillverkning av jordprodukter varvid sand och lera från täkten blandas med inkörda rena jordmassor, torv, kalk, hygieniserad naturgödsel samt konstgödsel.
- Bolaget yrkar dessutom på ett verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § MB med hänvisning till att verksamhet tidigare bedrivits i täkten under mycket lång tid och att detta inte medfört några påtagliga negativa konsekvenser för omgivningen. En fortsatt drift under en eventuell handläggningstid, i samband med ett överklagande i högre instans, kommer inte heller att medföra några påtagliga störningar för omgivningen eller försvåra efterbehandlingen i täktområdet. Tillståndet löper ut den 31 december 2010.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

10 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Samråd

Samråd med Länsstyrelsen, Miljö- och samhällsbyggnadsavdelningen i Håbo kommun och berörda fastighetsägare hölls den 23 april 2008 på anläggningen. Närboende och organisationer erhöll information om planerad fortsatt drift genom brev daterade den 23 maj 2008 och den 5 juni 2008. Brevens var utformade med en svarstalong och tillhörande frankerade returkuvert. Allmänheten har också informerats om verksamheten genom annons i Enköpings-Posten den 11 juli 2008. Den yrkade årsproduktionen överstiger 25 000 ton per år, varför verksamheten bedöms innebära betydande miljöpåverkan.

Ärendets handläggning

Ansökan om tillstånd till täkt och krossning m.m. av naturgrus och berg kom in till Länsstyrelsen den 21 oktober 2008. En miljökonsekvensbeskrivning var bifogad ansökan. Den slutliga kompletteringen av ansökan kom in den 26 maj 2010. Ärendet kungjordes i Upsala Nya Tidning, Upplands Nyheter samt i Enköpings-Posten den 7 juni 2010.

Ansökan har remitterats till Tillståndsnämnden i Håbo kommun, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) samt Trafikverket. Naturvårdsverket och Kommunstyrelsen i Håbo kommun har fått kungörelsen för kännedom. Yttranden har kommit in från Tillståndsnämnden och Kommunstyrelsen i Håbo kommun, SGU samt Trafikverket.

Bolaget har i skrivelse den 18 november 2010 bemött vad som anförts i remissyttrandena.

Bolaget har fått del av Länsstyrelsens förslag till beslut i ärendet och har kommit in med yttrande och anført erinringar vad gäller villkoren 3 – 5 i förslaget.

SÖKANDENS BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

Lokalisering

Täktverksamhet har bedrivits i Wij sedan mycket lång tid tillbaka. Täkten är belägen ca 4 km norr om Bålsta centrum. Avsättningsområdet har huvudsakligen varit i den norra delen av Storstockholm.

Gruskvalitet

Naturgruset är i huvudsak grusigt/sandigt med liten andel finmaterial. Stora block förekommer sparsamt. Geofysiska undersökningar som utförts i området visar att stora mängder naturgrus finns mot djupet. Materialsammansättningen domineras

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

11 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

av granitiska bergarter (kvartsdiorit och granodiorit), vilka nästan aldrig innehåller alkalireaktiv kvarts, som kan vara en nackdel vid betongtillverkning. Gamma- och radiumindex ligger betydligt under gällande gränsvärde på 1,0.

Planerad verksamhet

Verksamhetsområdet omfattar en areal på ca 33 ha. Av detta utgör brytområdet ca 26 ha. Utfarten från täkten ansluter direkt till länsväg 545. Täktbotten i befintlig täkt ligger på nivån ca +3 m.ö.h. Den täktsjö som bildats efter grusuttaget under grundvattenytan ligger idag i nivå med Stora Ullfjärden, dvs. +0,6 m.ö.h. Högsta punkt inom verksamhetsområdet, åschrönet i norra delen av täkten, har en höjd av +38 m.ö.h.

Den fortsatta verksamheten i Wij grus- och bergtäkt innebär brytning och förädling av upp till 2,8 miljoner ton grus- och bergmaterial under minst 15 års tid efter det att gällande tillstånd gått ut den 31 december 2010. Verksamhetsomfattningen kommer att vara som under nuvarande drift med uttag, krossning, upplag och transporter av grus- och bergprodukter samt tillverkning av jordprodukter. All hantering kommer att utföras inom tidigare tillståndsgivna gränser och brytning kommer att ske till nu tillståndsgivet djup, dvs. 25 meter under vattenytan. Bolaget avser även ta hand om bergmassor och rena schaktmassor för förädling och återvinning. Bolaget kommer successivt att fasa ut naturgrusprodukter som kan ersättas med berg- och återvinningsmassor och därmed lägga stor vikt vid hushållning av naturgruset så att täkten kan utgöra en långsiktig resurs för materialförsörjningen i regionen.

Årsproduktionen av grus- och bergprodukter beräknas hamna på ca 200 000 ton. Grusbrytningen sker främst i täktsjön och i den västra kanten av täkten. Materialbrytningen kommer under första delen att bestå av sand och grus som torr- och våtsiktas. Entreprenadberg och rena schaktmassor kommer att köras in och förädlas. Jordtillverkningen i täktens södra del kommer att fortsätta som förut.

Verksamheten i täkten kommer att bedrivas 5 dagar per vecka mellan klockan 05:30 och 16:00. Tillfällig verksamhet kan förekomma andra tider samt lördagar och helgdagar förutsatt att gällande bullerriktvärden klaras vid omkringliggande bebyggelse.

Avbaning

Avtäckning (avbaning) görs successivt på en yta motsvarande ett par års produktion och endast inom de oexploaterade delarna i västra delen av täkten. Huvuddelen av dessa massor placeras mellan brytgränsen och länsvägen i form av en skyddsvall. Övriga avbaningsmassor lagras på lämplig plats i täkten för att senare användas i efterbehandlingen.

Uttag av grus och sand

Brytning av naturgrus sker till största delen under vattenytan i täktsjön som utvidgas mot söder och väster inne i brytområdet. Täktbotten söder om täktsjön ligger idag på nivån +3 m.ö.h. Med ett uppfordringsverk med en lindriven dragskopa tas grusmaterialet upp från sjöns botten för vidare förädling. Brytdjupet är vanligen 15-20 meter under vattenytan. Det maximala tillståndsgivna brytdjupet är 25 meter under vattenytan. Sand och finare fraktioner tas främst ut i täktens västra sida ovan vattenytan. Inga berguttag görs för närvarande i täkten eftersom den befintliga vägen först måste dras om.

Losshållning av berg och skuthantering

De fortsatta berguttagen kommer troligen, med några undantag, att ske i täktens slutskede när största delen av den nuvarande grusgropen utgörs av en stor sjö. En ny täktväg kommer, efter att den nuvarande sprängts bort, att anläggas utmed den södra verksamhetsgränsen. Berguttagen kommer troligen, av praktiska skäl, inte att göras under den nuvarande bergtäktbotten.

Borring

Ett 6-8 meter tjockt gruslager måste tas bort innan losshållning av berget kan ske. Borrmaskiner som används är dieseldrivna, larvbandsburna borrhålsbagnar utrustade med hydrauliska eller pneumatiska topphammare. Borring för en salva om ca 25 000 ton tar 1-2 veckor i anspråk, dvs. det tar ca 8-16 veckor totalt för den kvarvarande bergmängden. Eftersom borring är relativt störande kommer den endast att ske helgfria vardagar kl. 07:00 till 18:00.

Sprängning

Laddning sker direkt inför sprängning med inkört sprängmedel i bulkform eller prills som tappas direkt från tankbil i borrhålen. Små vibrationer och minimal luftstöt våg kommer att eftersträvas. Detta kan uppnås genom en väl kontrollerad sprängning. Risken för stenkast minimeras. Utsprängning av 200 000 ton kan ske med 8 salvor om 25 000 ton. Sprängning kommer endast att ske helgfria vardagar mellan kl 09:00 och 16:00.

Innan sprängning kommer omkringboende meddelas via information i brevlådorna, in- och utfarter till täkten stängs för trafik, personalen samlas på skyddad plats och ljudsignaler sker direkt före och efter varje sprängning.

Skuthantering

Skut från bergbrytningen och från inkörda schaktmassor slås sönder med hydraulhammarförsedd grävmaskin inne i täkten i skydd av bergtäktens väggar och omgivande upplag. Normalt brukar ca en veckas skuthantering behövas efter

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

13 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

varje sprängning. Skuthantering är det mest störande momentet i en bergtäkt och kommer att utföras vardagar mellan kl. 07:00 och 18:00.

Krossning, siktning, upplag, utlastning

En del av produktionen våtsiktas för att få fram specialprodukter. Grundvattnet som används i processen tas från en brunn i täkten och återförs till grundvattnet via en mindre sedimentationsdamm med avledning till täktsjön. Naturgrus-sammansättningen i Wij är mycket varierande, vilket medför att ett mycket stort produktsortiment kan förädlas fram.

Det utsprängda berget kommer att krossas i en dieseldriven tillfälligt inkörd förkross. Förkrossfraktionen, 0-200 mm, krossas sedan i stationära direkteldrivna krossverk och sorteras genom siktning. Även en del större sten från grusbrytningen krossas och sorteras. Krossningen pågår helgfria vardagar mellan kl. 05:30 till 22:00 under hela verksamhetsåret.

Byggnad av upplag görs så att erforderlig avskärmande effekt mot omgivningen erhålls.

Jordtillverkning

Tillverkning av jordprodukter sker i taktens södra del. Produktionen utgörs av grovjordar för främst anläggningsändamål enligt föreskrifterna i mark-AMA. Huvuddelen av erforderligt råmaterial finns tillgängligt i täkten. Det innebär sand och silt av olika fraktioner samt leror och mindre mängder stenmjöl. Torv, kalk, fibermull, konstgödsel och hygieniserad naturgödsel körs in och blandas med sand och lera från täkten samt återvunnen jord från schaktmassor. Totalt kommer årligen upp till 100 000 ton jordprodukter att kunna produceras. Tillverkningen sker med ett jordverk som är eldrivet och dieseldrivna lastmaskiner som matar verket.

Det mesta av jordtillverkningen sker efter beställning, varför endast små upplagsvolymmer med färdiga jordprodukter finns i täkten i normalfallet.

Masshantering

Till täkten körs endast rena schaktmassor och entreprenadberg (sprängsten). I mån av tillgång planeras för upp till 50 000 ton externa massor årligen som kan köras in och förädlas till användbara ballastprodukter. De inkörda massorna krossas och sorteras i den befintliga utrustningen.

Transporter

Totalt beräknas uttransporterna av ballastprodukter från täkten och intransport av återvinningsmassor och mull m.m. i genomsnitt uppgå till 40 till 50 ekipage per

dag under normal arbetstid kl. 05:30 till 16:00. Andra transporttider, under helgfria vardagar, kan bli aktuella under förutsättning att bullerriktvärdena klaras.

Motiv och behov för verksamheten

Efterfrågan på grus- och bergmaterial samt jord, för nybyggande och underhåll av vägar, järnvägar, bostäder m.m. är mycket stor i Stockholm med omnejd. Den norra delen av Storstockholm försörjs med ballastmaterial från ett flertal täkter från Norrtälje i öster till Bålsta i väster. Behov av naturgrus som ballastmaterial föreligger i det aktuella grusförsörjningsområdet. Täkten fyller en viktig funktion som en långsiktig källa för ett stort sortiment ej ersättningsbara naturgrusprodukter i norra Stockholmsområdet. I regionen finns för närvarande endast en större grustäkt i drift. Inom en 5-6 årsperiod är denna förmodligen också avslutad till förmån för annan markanvändning. Ett uteblivet tillstånd vid Wij grus- och bergtäkt skulle leda till att erforderliga naturgrusprodukter i framtiden måste tas från andra täkter, sannolikt på längre avstånd från avsättningsområdet t.ex. från Enköpingsområdet. Regionens långsiktiga hushållning med naturgrus skulle därmed gå förlorad. Ökade tunga transporter till andra, ofta mer avlägsna, platser skulle medföra ökade avgasutsläpp, ökad risk för olyckor och ökat vägslitage.

Den relativt omfattande jordtillverkningen levererar, en för hela Stockholmsregionen, viktig produkt. Den innebär dessutom en möjlighet att återanvända en del av jord- och schaktmassorna från entreprenader i området samt få avsättning för delar av täktens finkorniga silt- och lerfraktioner.

Området vid Wij är redan exploaterat genom den tidigare grusbrytningen. Trots stora materialuttag innehåller området fortfarande stora mängder naturgrus och berg av hög kvalitet inom de tidigare tillståndsgivna brytgränserna. Inga nya områden behöver tas i anspråk för den fortsatta produktionen.

Efterbehandling

Efterbehandling av täkten har påbörjats under innevarande tillståndstid då den östra strandremsan mot Ullfjärden iordningställts och täktens norra och nordvästra del planterats med tall och lärk.

Eftersom materialuttaget görs selektivt i ett flertal områden samtidigt, beroende på vilken typ av material som för tillfället behöver tas ut, kommer områdena att efterbehandlas successivt vartefter de blir utbrutna. Någon sammanhängande kontinuerlig efterbehandling blir alltså inte möjlig att utföra. Området måste dock vara slutligt efterbehandlat senast 2 år efter utgången täkttillstånd.

Stor vikt kommer att läggas vid att tillgodose befintliga och nya naturvärden.

Efterbehandlingsprogram

Ett i dagsläget tänkbart efterbehandlingsförslag har tagits fram. Då täkten är färdigutbruten kommer området att domineras av täktsjön. Manskapsbodar, kringutrusning m.m. tas bort och hårdgjorda uppställningsytor rivs upp. Största delen av tätkanterna släntas av och jämnas ut ner mot sjön. Området ansluts till omgivande mark på ett naturligt sätt och skog planteras på utvalda partier. En del markavsnitt kommer att få återvegeteras på naturlig väg.

En vall av naturgrus kommer att lämnas mellan täktsjön och Stora Ullfjärden. Ursprunglig strandnära vegetation bibehålls. Tall och lärskog ska täcka den norra delen av täktområdet som sluttar upp mot det orörda åsavsnittet. Slänkning och skogsplantering kommer också att göras vid bergtäkten i södra delen av täktområdet. Om det är lämpligt kommer några täktväggar att kvarlämnas som häckningsplatser för backsvalor.

Den del av täkten som gränsar till fornminnesområdet i väster släntas ned och tillåts återvegetera på naturlig väg. Den nya infartsvägen som leder till fastigheten Fagervik 2:1 blir kvar och får utgöra en del i den nya dragningen av Upplandsleden som därefter fortsätter norrut på den kvarstående strandvallen och ansluts till ledens tidigare dragning på åsen norr om täkten.

Täktväggarna av grus och sand i den västra delen ges en lutning på ca 1:4, ibland brantare och ibland flackare så att en anpassad oregelbunden anslutning kan göras mot omgivande terräng. Slänterna täcks med lämpliga jordmassor och besås med gräs eller planteras med träd, förutom eventuella väggavsnitt för backsvalor.

Täktbotten ansluts till omgivande mark. En flack och grund strandremsa som underlättar för badande kommer att skapas runt täktsjön. Oregelbundna förhöjningar skapas för att undvika platt och enformigt utseende. För att stimulera den biologiska mångfalden kommer ett antal grunda små dammar att anläggas i strandkanterna. Små öar av berg kan iordningställas ett stycke ut från stranden för att möjliggöra etablering av växter och skapa häckningsplatser för sjöfågel.

SÖKANDENS MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Grusbrytning har bedrivits i Wij sedan lång tid tillbaka och berguttag sedan år 1997. Miljöeffekterna inom och utanför verksamhetsområdet är väl kända och åtgärder mot t.ex. damm- och bullerspridning har vidtagits för att motverka negativa konsekvenser av verksamheten. Bolaget genomför omfattande egenkontroll inom bl.a. sitt ISO 14001-certifierade miljöledningssystem.

Landskapet och täktområdet

Landskapet kring täkten utgörs av jordbruksmark i väster och skog i söder och norr samt Stora Ullfjärden i öster. Täkten avskärmas från insyn från länsvägen och bebyggelsen genom skogsridåer, jordvallar och täktkanter.

Brytområdet sträcker sig i nord-sydlig riktning och omfattar 26 ha. Verksamhetsområdet är 33 ha. Täktsjön står i hydraulisk kontakt med Stora Ullfjärden och har medelvattennivå på +0,6 m.ö.h (RH70). Berg bryts i täktens sydvästra del.

Åsryggens högsta punkt i området, norr om täkten, ligger på +40 m.ö.h. Omgivande åkermark i väster ligger på +20 m.ö.h. En djup ravinbildning gränsar i söder till täktens verksamhetsområde.

Bebyggelse

Nere i ravinen söder om verksamhetsområdet finns ett fritidshus, Fagervik 2:1, ca 50 meter från den yttersta brytgränsen. Bostaden har ett gott topografiskt skydd mot täkten i form av ravinens 10 meter höga norra sida. Ungefär samma förhållanden råder för bostaden vid Ekillas Kvarn 1:1. De båda fastigheterna avskärmas även från täkten av skogsridåer. Ett flertal permanent- och fritidshus finns som en samlad bebyggelse söder om täkten på ett avstånd av ca 300-500 meter från brytfronten.

Transporter

Utfarten från täkten går direkt till länsväg 545, varifrån transporter huvudsakligen går söderut till anslutningen med motorvägen E18 och därifrån övervägande österut mot norra Stockholm. Sikten vid täktens utfart är god. Både samlad och spridd bebyggelse finns längs vägen. Trafikmängden på länsväg 545 är relativt liten.

Yt- och grundvatten samt dagvatten

Ytavrinningen i täkten är mycket liten då nederbörden infiltrerar relativt snabbt i åsmaterialet. Täkten påverkar inte några ytvattenflöden i området. Inga negativa konsekvenser för ytvattnet har påvisats.

Grundvattnet i täkten strömmar långsamt i östlig riktning ut från åsen, delvis via täktsjön, ut i Stora Ullfjärden. Inom området tas grundvatten ut i tre brunnar för dricks- och processvatten. En utredning som SGU utförde år 1991 påvisar salt grundvatten på ett djup av 65-100 meters djup.

Med något undantag är VA-hantering vid de omkringliggande bostäderna baserad på enskilda eller delade privata lösningar i form av borrhål eller grävda

vattentäkter med tillhörande avloppslösningar av varierande standard. De omkringliggande vattentäkterna har inventerats och tidigare också provtagits regelbundet. Ingen påverkan har kunnat påvisas.

Naturvärden, flora och fauna

Söder om täktområdet ligger Ekilla ravin med naturvärdesklass III och söder om denna ligger Ekillaåsens naturreservat. Norr om täkten ligger Viåsen/Rölundaåsen med naturvärdesklass III. Sydost om täktområdet i Stora Ullfjärdens strandområde finns ett bestånd av den fridlysta och mycket sällsynta vattenväxten småsvalting.

Täktverksamheten har i sig skapat ett unikt habitat för många idag sällsynta arter av växter, djur och insekter. Losshållningen av de finare sandfraktionerna i gropen har frilagt en idealisk brant för backsvalor att häcka i. Ett 30-tal bon observerades under sommaren 2008. Lika många bon observerades i en artificiell brink bestående av stenmjöl. Förutom backsvalor har strandpipare, and- och gåsfamiljer samt ormråk påträffats regelbundet och berggubbar har hörts. Den sällsynta växten småsvalting som finns i Stora Ullfjärden tycks inte ha påverkats negativt av exploateringen.

Efter samråd med naturvårdande myndigheter kan vissa delar av täkten utformas så att de kan utgöra lämpliga häckningslokaler för vissa fågelarter.

Kulturmiljö och friluftsliv

Inom täktens verksamhetsområde finns inga skyddade fornlämningar. Ett gravfält från järnåldern ligger i omedelbar anslutning till verksamhetsområdets västra gräns. I Håbo kommuns översiktsplan redovisas odlings- och bebyggelse-landskapet väster om täkten (Övergran-Yttergran) som ett kulturminnesområde av riksintresse.

Täktområdet har idag inget värde för friluftsliv. En sträcka av Upplandsleden går väster om täkten och fortsätter norrut. Den fortsatta sandbrytningen i nordväst medför att leden, vartefter brytfronten avancerar västerut, då och då måste dras om.

Kemikalier och avfall samt påverkan på mark och vatten

Största risken för skadliga utsläpp till mark och vatten uppstår i samband med tankning, eventuellt läckage, haveri eller sabotage på tankar, hydraulutrustning eller andra maskinkomponenter. Företaget har utarbetade rutiner för omhändertagande av eventuellt oljespill. Följande försiktighetsåtgärder vidtas för att minimera risken för förorening:

- Dieselbränslet förvaras antingen i godkända dubbelmantlade stålcisterner eller i stålcisterner försedda med utvändigt spilltråg och tak.

- Motor- och hydrauloljor samt glykol, avfettning och fett förvaras i behållare inne i en låsbar miljöstation.
- Tankning av täktmaskinerna sker på hårdgjord mark med ett drygt metertjockt lager stenmjöl.
- Absorptionsmedel för uppsugning av eventuellt bränsle- eller oljespill finns i täktfordon samt i miljöstationen i täkten.
- Tvättvattnet från materialtvätten avleds till en sedimentationsdamm innan vattnet leds vidare till täktsjön. Dammen rensas regelbundet på sitt sediment-innehåll som sedan används i jordtillverkningen.
- Grusbrytning sker endast till ett djup av 25 meter under vattenytan, vilket innebär att ett skyddsavstånd på 40 meter lämnas till det saltförande grundvattenskiktet.
- Salthaltskontroller av vattnet i täkten sker regelbundet.

Övrig kemikaliehantering utgörs främst av konstgödsel och kalk till jordtillverkningen. Dessa produkter lagras i storsäck (plastsäck) inne i den tidigare saltladan och har inte föranlett några problem med förorening. Som mest har ca 300 ton kompostprodukt funnits på plats vilket räckt för ca en månads tillverkning.

Avfallshantering

Hantering av avfall följer certifieringsåtagandena och har hittills godkänts av tillsynsmyndigheten. Spilloljor pumpas från verkstadens oljeavdelning till godkänd stålcistern försedd med utvändigt spilltråg och tak. Allt avfall transporteras av godkänd entreprenör till återvinnings- eller destruktionsanläggning. Avloppsvatten från toaletter samt disk- och tvättvatten leds till godkänd avloppsanläggning.

Luft

Verksamheten kommer att innebära utsläpp till luften av partikeldamm från brytning, transporter och upplag samt avgaser från täktfordonen och från transportererna till och från täkten. Förhärskande vindriktning är väst till sydväst vilket innebär störst påverkan på närområdet öster och nordost om täkten, dvs. det område som utgörs av Stora Ullfjärden.

Damning

Mätningar av kvartsdammhalten i luften utförs vart tredje år och har alltid legat långt under de gränsvärden som Arbetsmiljöverket föreskrivit. De störningar som påverkat omgivningen lokalt har i huvudsak begränsats till dammspridning från in- och utfartsvägen. För att minimera stoftspridning har följande åtgärder vidtagits:

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

19 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

- Krossar, siktare och transportörer är försedda med utrustning för att minska dammspridning, t.ex. vattenbegjutning eller inkapsling.
- Vägar och körplaner bevattnas vid behov.
- Borrkax vid bergborrning samlas upp i slutna säckar.

Dieselavgaser

Dieselavgaser innehållande emissioner av SO_x, NO_x, CO₂, CO och HC samt partiklar har under verksamheten kommit från gräv-, borrar- och transportfordon samt förkross i tåkten. Sprängning ger upphov till mycket begränsade utsläpp av kväveföreningar.

För att minimera påverkan på omgivningen har följande åtgärder vidtagits:

- Endast miljöklass 1 diesel används till fordon.
- Vid förnyelse av maskinpark prioriteras inköp av bränslesnåla täktmaskiner med s.k. miljömotorer.
- Tomgångskörning av fordonen tillåts inte.

Buller

Förhärskande vindriktning från väst och sydväst medför att ljudspridningen huvudsakligen sker mot öster och nordost över Stora Ullfjärden. De mest störande verksamheterna är berghantering med sprängning, borrning, förkrossning och skuthantering. Även siktning och sortering samt interna och externa transporter bidrar med buller till omgivningen. Den bulleralstrande hanteringen sker huvudsakligen på täktbottennivå, omgiven av höga täktkanter, upplag, skyddsvallar och skogsriddaer. Buller från borrarborrningen dämpas av omkringliggande grusformationer som ligger högre än bergytan. Få klagomål från närboende eller andra har under brytningen kommit till exploatörens kännedom.

I slutskedet kommer troligen krossar m.m. att flyttas till tåktens västra del och ställas på täktbotten, 10 meter under omgivande mark och med en skyddande jordvall längs väg 545. Gällande riktvärden för buller kommer att kunna hållas vid omkringliggande bebyggelse under hela den planerade verksamhetstiden, eftersom befintliga skydd finns i alla riktningar mot bebyggelsen.

Miljömål

Frisk luft

Dieselavgaserna från transporterna tillhör den mest påverkande faktorn. Vikten av rätt lokaliserad anläggning betonas, dvs. i nära anslutning till avsättningsområdet.

Levande skogar

Utsläpp av dieselavgaser får negativa konsekvenser i form av kväve- och svavelhaltig surgjord nederbörd. Det kvävehaltiga nedfallet bidrar också till övergödning av mark och vatten. Genom kontinuerligt utbyte av fordonsparken till mer miljöanpassade fordon kommer utsläppen att minska successivt.

God bebyggd miljö

Täktens lokalisering ligger på godtagbart avstånd från omkringliggande bebyggelse. Wjtäkten innebär med sin återanvändnings- och bergtäktverksamhet ett optimalt utnyttjande av naturresurserna och en möjlighet att producera ersättningsprodukter för naturgruset. Naturgrusproduktionen styrs successivt över till att omfatta endast sådana varor som inte är möjliga att ersätta med andra produkter.

Skyddandet av ozonskiktet

Den sökta verksamheten innebär inga processrelaterade utsläpp av ämnen som skadar ozonskiktet.

Nollalternativet

Regionens behov av ballastprodukter som produceras i Wij kvarstår även om verksamheten inte blir tillståndsgiven. Konsekvensen skulle bli att motsvarande mängder måste tas från andra täkter och transporteras till avsättningsområdet. I dagsläget finns inga täkter som skulle kunna producera det efterfrågade materialet. Nollalternativet skulle innebära att efterbehandlingen i täkten inte kommer att kunna slutföras på ett optimalt sätt. Möjligheten att utveckla området så att en värdefull flora och fauna kan etablera sig skulle till stor del tappas. Området skulle då troligen bli mindre attraktivt för det rörliga friluftslivet.

Alternativ 1 (sökt alternativ)

Alternativ 1 är det alternativ som Bolaget söker tillstånd för, med brytning och förädling av 2,8 miljoner ton naturgrus och berg under 15 års tid. Täckten innehåller fortfarande naturgrus av god kvalitet och mycket varierande sortiment som kan användas i samhället där inte krossprodukter kan ersätta naturgruset. Det måste ses som god hushållning med naturresurser att tillvarata resterande grusmaterial från en redan etablerad täkt. För och nackdelar med fortsatt drift vid Wij presenteras här nedan:

För fortsatt drift talar främst:

- Redan etablerad täkt med känd miljöpåverkan.
- Etablerad maskinell utrustning för förädling av berg- och grusmaterial.
- Etablerad infrastruktur i täkten.

- Stora volymer grusmaterial av varierande kvalitet inom befintliga gränser.
- Kompletterande volymer berg av god kvalitet.
- Stort behov av naturgrus och jord i regionen.
- Kort transportavstånd till större väg och till de huvudsakliga avsättningsområdena.
- Etablerad mottagningsstation för entreprenadberg och rena schaktmassor.
- Etablerad tillverkning av jordprodukter, vilket medför att normalt svåravsättliga sand- och lermassor kan tas tillvara samt att jord från schaktmassor återvinns.

Mot en fortsatt drift talar främst:

- Närheten till samlad bebyggelse söder om tälten.
- Miljömålet om god bebyggelse motarbetas delvis.

Alternativ 2

I regionen finns inga realistiska alternativ som kan ersätta Wij. I samband med föreliggande ansökan har alternativa lokaliseringar granskats genom att studera de grus- och bergsinventeringar som gjorts i Uppsala och Stockholms län. Nyetablering av grustäkter i regionen innebär att orörda markområden, ofta med höga natur- och kulturvärden måste exploateras för att få fram de grusprodukter som idag produceras i tälten i Wij. Alternativa etableringar innebär också att mark för transporter upplag, fordon och materiell utrustning måste iordningställas. Då området är tätbefolkat kommer miljöstörningarna i form av buller, damning, transporter m.m. att drabba många människor. Det bedöms därför vara helt orealistiskt att utreda några alternativa lokaliseringar.

Bevisbörderegeln

Företaget har upprättat ett program för egenkontroll av verksamheten som innefattar de krav som ställs i miljöbalken.

Kunskapskrav

Varje anställd ska känna till hur verksamheten sköts och hur den påverkar människors hälsa och miljön. Företagets drifts- och provtagningsrutiner finns tillgängliga vid anläggningen.

Försiktighetsprincipen

Genom att åtgärder vidtagits för att förhindra utsläpp till luft, mark och vatten anser företaget att försiktighetsprincipen är uppfylld.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

22 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Lokaliseringsprincipen

Enligt MB ska man välja en sådan plats att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet. Detta uppnås enligt företagets mening genom att fortsätta med den planerade verksamheten inom befintligt, redan exploaterat, område.

Hushållnings- och kretsloppsprinciperna

Företaget strävar efter hållbar utveckling där råvaror och energi ska användas så effektivt som möjligt.

Produktvalsprincipen

Företagets naturgrusprodukter innehåller inga miljöfarliga ämnen som kan vara skadliga för människor eller miljön. Vid inköp av kemiska produkter som används vid anläggningen väljs miljövänliga produkter i den mån sådana kan erhållas.

Skälighetsregeln

Företaget anser att de produkter som produceras i Wij grus- och bergtäkt är av stor nytta för samhället till en miljöekonomiskt rimlig kostnad.

Skadeansvaret

De skyddsåtgärder som är vidtagna anses fullgoda för att skydda omgivande människor och miljön.

SAMRÅD

Vid samrådet med tillsynsmyndigheten och Länsstyrelsen framkom synpunkter om materialets kvalitet och om hur mycket av naturgrusets som krossas. Myndigheterna påpekade vikten av att värna naturvärdena vid efterbehandlingen. Frågan om tillstånd på obestämd tid diskuterades också.

Vid samrådet med allmänheten framkom synpunkter som var negativa till brytning då ett grustag innebär ett stort ingrepp i landskapet, speciellt för den känsliga miljön längs sjön. Oro uttrycktes gällande buller från brytningen och om arbetstiden vid täkten skulle utökas. Fråga om provtagningsrutiner m.m. har också kommit in. Oro för kvalitet och kvantitet på enskild vattentäkt framfördes. Ett vattenprov togs av sökanden i den aktuella vattentäkten. I övrigt har inte några synpunkter inkommit angående den planerade verksamheten.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

23 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

YTTRANDEN

Yttranden har kommit in från Tillståndsnämnden och Kommunstyrelsen i Håbo kommun, SGU samt Trafikverket.

Tillståndsnämnden anser att det som talar mot fortsatt drift i täkten är uppfyllandet av de nationella och regionala målen för naturgrus. Uppsala läns regionala miljömål för åren 2008-2010 anger att uttag av naturgrus i länet år 2010 ska uppgå till högst 600 000 ton. Endast i Håbo kommun har NCC enligt sitt tillstånd för täktverksamhet ett uttag på 250 000 ton naturgrus per år fram till år 2017. Beviljas fortsatt tillstånd för Bolaget kommer ytterligare 200 000 ton brytas per år.

Bolaget uppger att 70 procent av produktionen i täkten är naturgrusmaterial som inte kan ersättas med krossat berg. De baserar sin bedömning på vad som är möjligt att ersätta och på vilken efterfrågan som deras kunder har. SGU gör sin bedömning utifrån vilka naturgrusfraktioner som är tekniskt möjliga att ersätta.

Enligt SGU kan all användning av ballast inom vägbyggnad och som dränerande och kapillärbrytande skikt utföras med krossat berg. Sandningssand och sättsand för plattor och kantsten tillverkas redan idag av krossat material. När det gäller betongtillverkning bör det vara möjligt att ersätta naturmaterial med krossat material ned till ca 2 mm. För lektyor finns inget krav på att okrossat material ska användas även om natursand idag dominerar. I täkten utgör gungsand och lekplatssand som består av naturgrus en inte helt obetydlig del av produktionen.

Miljöavdelningen frågar sig om det är sannolikt att Bolaget i framtiden kommer att bryta ut fraktioner som inte är möjliga att ersätta med bergkross utan att samtidigt ta tillvara de fraktioner som går att ersätta.

Bolaget yrkar på ett tillstånd utan tidsbegränsning men på minst 15 år. Miljöavdelningen anser att om ett tillstånd ges för fortsatt täktverksamhet så bör det begränsas till 5 år och förenas med ett uttag av naturgrus som står i förhållande till tidsbegränsningen. Det gör det möjligt att inom en närmare framtid göra en ny bedömning av behovet av naturgrus i regionen.

Jordtillverkningen i täkten bör förenas med villkor om provtagning för att säkerställa att tillverkningen inte ger påverkan genom näringsläckage.

Det finns klagomål från boende på damning från material som dras ut på väg 263 på grund av bevattning av vägen ut från täkten eftersom saltning av vägen i enlighet med villkor inte är tillåtet.

Kommunstyrelsen skriver att grus- och bergbrytning innebär ett stort ingrepp i naturen och landskapet. Ett eventuellt förnyat tillstånd ska maximalt omfatta 5 år. Efter avslutad brytning ska området efterbehandlas enligt plan, sjön inom området ska göras tillgänglig för allmänheten. Enligt den fördjupade översiktsplanen för Bålsta tätort antagen av kommunfullmäktige den 14 juni 2010 ska bostäder planeras i Ekilla i närheten av grustäkten.

SGU skriver att miljö kvalitetsmålet "Grundvatten av god kvalitet" och delmålet rörande naturgrus innebär att naturgrus endast ska nyttjas när det inte är tekniskt möjligt eller ekonomiskt rimligt att använda ett annat material. Naturgrus-avlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet ska bevaras. Minskningen av uttaget av naturgrus behöver ske i en snabbare takt än den gör idag. SGU hänvisar också till de nya reglerna i 9 kap. 6 b § MB gällande uttag av naturgrus.

Ersättningsmaterial

Enligt ansökan består naturgruset i täkten av ett grusigt/sandigt material med liten finmaterialandel och få större block. Det är i första hand det finare (<2 mm) naturgrusmateriallets tekniska egenskaper som är svåra att få fram vid maskintillverkning av ett ersättningsmaterial. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen krossas ca 25 % av materialet ner, vilket indikerar att förekomsten idag inte är optimal.

Arbetet med att definiera användningsområden, där naturgrus anses vara tekniskt oundgängligt, pågår fortfarande. SGU anser att gårdssingel och prydnadssten inte är kvalificerade användningsområden som bör prioriteras då användningen av dessa i första hand styrs av estetiska och inte "tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga" skäl, vilket framhålls i MB.

När det gäller rörgravssand är SGU:s åsikt att ett kantnött krossbergsmaterial inte kan uteslutas som ersättningsmaterial till naturgrus. Ett stort ansvar har inköparna av rörgravssandråvara förutsatt att ersättningsmaterial, som inte är skarpkantat, finns att tillgå.

I miljökonsekvensbeskrivningen anges att man som nästa steg i utfasningen av natursandanvändning kommer att ersätta rörgravssand med krossat berg, vilket är lovvärt. En krossning av grövre naturgrusfraktioner för maskintillverkning av rörgravssand och halkbekämpning är inte god hushållning av en ändlig naturresurs.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

25 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Enligt SGU:s produktionsstatistik från år 2008 redovisar Bolaget att endast ca 40 % av det levererade materialet gått till ändamålet betong från att tidigare år ha legat på 60-70 %. Stora andelar redovisas år 2008 ha levererats till användningsområdet fyllnadsmaterial (35 %) och andra användningsområden (19 %). Målsättningen bör vara att de oersättliga materialslagen uppgår till åtminstone de tidigare nivåerna.

Dricksvattenförsörjning

Över området finns lokal grundvattenkartläggning vilken refereras till i ansökan. Sand och grusavlagringens östra del, närmast Stora Ullfjärden, har tämligen stora hydrauliska förutsättningar för vattenuttag och avrinningen sker mot Stora Ullfjärden. Undersökningar i form av mindre provpumpningar och vattenanalyser har dock visat på att uttagsmöjligheterna begränsats av risken för saltvatteninträngning vid större vattenuttag.

I det aktuella området kan det heller inte uteslutas att större vattenuttag påverkar Stora Ullfjärdens vattenbalans och kemiska sammansättning vilket också skulle kunna begränsa möjligheten till grundvattenuttag i området. Området utnyttjas inte för kommunal vattenförsörjning i dagsläget. Det kan inte uteslutas att området i framtiden kan komma att utnyttjas, även om förutsättningarna är något begränsade.

Redovisningen av privata brunnar i området förefaller vara komplett och brunnsinventering är utförd. I underlaget framgår dock enbart vattenanalyser utförda fram till år 2006, vilket bör kompletteras.

Täktens eventuella påverkan på Stora Ullfjärden med fokus på vattenutbyte mellan täktsjö och sjövattnen kan behöva utredas vidare.

Trafikverket har inget att invända mot rubricerat ärende. Kontakt ska tas med väghållaren i samband med anläggandet av skyddsvallen mellan väg 545 och brytområdet.

SÖKANDENS BEMÖTANDE AV UPPGIFTERNA I YTTRANDENA

Naturgrusmålet

Håbo kommuns synpunkt att det som talar emot fortsatt drift i täkten är uppfyllandet av de nationella och regionala målen för naturgrus verkar bara ha tagit hänsyn till att uttagen av naturgrus ska minska och inte till själva syftet med målet. En begränsning ska inte ske som ett självändamål utan ska ha sin grund i ett allmänt intresse.

Bolaget vill poängtera att den ansökta mängden naturgrus ryms inom redan befintligt täktområde. Täkt av naturgrus har bedrivits under lång tid och markområdet har redan utsatts för ett ingrepp. Av den anledningen kan markområdet anses mycket lämpat för fortsatt exploatering av den förekommande naturresursen. Det ses som god hushållning med naturgruset att utnyttja materialet fullt ut inom redan ianspråktaget område.

Bakgrunden till miljökvalitetsmålet gällande naturgrus är främst att naturgrus-avlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet bevaras. De värden som eventuellt kan ha funnits inom området tidigare är redan borta, varför något motstående intresse till användning inte föreligger. Vad avser områdets intresse för dricksvattenförsörjning är det ringa.

Användning av materialet

Ungefär 40 % av naturgruset/sanden från täkten utnyttjas idag till s.k. oersättliga ändamål som betong-, gung-, filter-, lekplats-, puts- och mursand. Totalt sett utnyttjas 70 % av naturgruset/sanden till sådana ändamål där kunderna kräver ett rundat material av tekniska eller estetiska skäl. Andelen betongsand som faktiskt utnyttjas till betongändamål varierar, men produkten används även till andra svårersättliga ändamål som sand till idrottsplatser, ridbanor och dylikt. Bolaget vill poängtera att stora delar av täkten nyttjas till specialprodukter som andra grustäkter i regionen inte producerar eller kan producera.

Bolaget har en bergtäkt ca 17 km från Wijtåkten, den s.k. Brokrossen, och tar även emot entreprenadberg för krossning i Wij. Bolaget arbetar aktivt med att styra över kunderna till krossmaterial när så är lämpligt. Det finns ingen anledning att befara en onödig användning av naturgrus. Stora delar av sortimentet i Wij (70 %) kan inte ersättas av bergkross från Brotåkten.

Om Wijtåkten inte skulle få tillstånd skulle sannolikt motsvarande produkter tas ur andra grustäkter som är belägna längre från det aktuella försörjningsområdet. Dessa täkter bryts då ut i snabbare takt och måste i sinom tid utvidgas eller ersättas av nya täkter. Ett uttag av hela naturgrusresursen i Wij innebär därmed att samhällets behov av naturgrus kan tillfredställas under en längre period utan att nya områden behöver tas i anspråk.

Försörjningsområdet för Wijtåktens produkter är större än för normala grustäkter med anledning av de unika specialprodukterna. Exempelvis gungsand, tvättade singelprodukter och några golfprodukter körs mycket långa sträckor (upp till 120 km). För dessa produkter skulle transportavståndet sannolikt öka avsevärt om Wijtåkten avslutas. Uttaget får anses fullt förenligt med 3 kap. 1 § MB där det

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

27 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

framgår att markområden ska användas för de ändamål de är mest lämpade för. Ett utnyttjande av täktområdet kan hindra exploatering av orörda naturgrusfyndigheter. Bolaget anser att ansökt verksamhet medverkar till god hushållning av naturresursen grus/sand.

Selektivt nyttjande av materialet

Till viss del går materialet i Wij att ersätta med alternativa material. Fraktioner över 2 mm kan i många fall ersättas med bergkross. Betongindustrin efterfrågar dock till stor del naturmaterial av fraktionerna 0-8 mm och upp till 16 mm till speciella betongkvaliteter, t.ex. sprutbetong. Att endast utnyttja fraktionen 0-2 mm från Wij och lämna de grövre fraktionerna bedöms inte medföra några positiva effekter på miljön. Det får istället anses vara en bra hushållning med naturresursen att utnyttja det material som finns tillgängligt inom redan påverkad yta. Att enbart bryta ut oersättliga fraktioner är inte möjligt och skulle inte innebära någon miljönytta.

Vikten av naturgrus i regionen

Naturgrus kommer inom överskådlig tid att fortsätta behövas för vissa ändamål och det är viktigt att ha tillgång till detta i regionen. Det är lämpligt att utnyttja befintliga vällokaliserade grustäkter fullt ut. Om alla naturgrustäkter i regionen avvecklas kommer materialet behöva transporteras långa sträckor, eller eventuellt behöva importeras från andra länder.

Fördjupad översiktsplan

Den fördjupade översiktsplanen, med bl.a. området Ekilla, har ett tidsperspektiv om 25 år. Enligt planen kan friliggande bebyggelse tillkomma i området under förutsättning att stor hänsyn tas till riksintresse för naturvård, strandskydd och naturreservat. Planen redovisar inte när bebyggelse planeras vid Ekilla vägförråd och inte exakt var bebyggelsen ska placeras. Området för bebyggelse planeras dock på motsatt sida om väg 545 och som närmast ca 130 meter från grustäktens sydligaste gräns. Täkten bedöms kunna drivas enligt ansökan utan att komma i konflikt med planerade bostäder vid Ekilla.

Tillståndstid

Bolagets yrkande om en tillståndstid på minst 15 år ger en tillräckligt lång planeringshorisont, vilket bl.a. ger möjlighet att investera i ny teknik samt framförallt till långsiktig hushållning med materialet. Till detta kommer ansökt mängd, att området redan är ianspråktaget och att det finns en stor avsättning för materialet i regionen.

Bolaget ser inte att det finns några positiva effekter av att tillståndstiden begränsas till 5 år. Bolaget har tillgång till bergkross och kommer att utnyttja det när så är

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

28 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

lämpligt. Om behovet av naturgrus minskar kommer uttaget i tåkten att minska i motsvarande grad.

Damning

Bolaget bekämpar damning, främst i form av bevattning. Möjlighet finns att salta vägen, men då måste dagens villkor ändras.

Jordtillverkning

Provtagning, med analys av bl.a. näringsämning, sker två gånger per år i provtagningsrör i anslutning till området där jordtillverkning sker. Analyser sker även av vattnet i Mälaren i närheten av ytan för jordtillverkning. Provtagningen hanteras inom egenkontrollen. Att reglera kontroller genom villkor är ofta olämpligt.

Anläggning av skyddsvall

Bolaget kontaktar vägghållaren för samråd inför anläggandet av skyddsvall mellan väg 545 och täktområdet.

LÄNSSTYRELENS MOTIVERING

Enligt bilagan till förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utgör täkt av berg, sten, sand, lera, jord eller andra jordarter (verksamhetskod 10.20) tillståndspliktig verksamhet som givits beteckningen B (prövningsnivå Länsstyrelsen). Vidare utgör enligt samma bilaga anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter, om verksamheten bedrivs på samma plats under längre tid än trettio kalenderdagar under en tolv månadersperiod (verksamhetskod 10.50) anmälningspliktig verksamhet som givits beteckningen C (prövningsnivå Miljö- och hälsoskyddsnämnden). Anläggning för mellanlagring av annat avfall än farligt avfall om den totala avfallsmängden vid något enskilt tillfälle är större än 10 ton (verksamhetskod 90.40) samt anläggning för att genom mekanisk bearbetning yrkesmässigt återvinna annat avfall än farligt avfall (verksamhetskod 90.110) utgör anmälningspliktiga verksamheter, beteckning C (prövningsnivå Miljö- och hälsoskyddsnämnden). Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får, enligt 9 kap. 6 § tredje stycket MB, ansöka om tillstånd till verksamheten enligt MB även om det inte krävs tillstånd. Ansökan om tillstånd till sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter (verksamhetskod 10.50) samt ansökan om anläggning för mellanlagring av annat avfall än farligt avfall (verksamhetskod 90.40) samt anläggning för att genom mekanisk bearbetning yrkesmässigt återvinna annat avfall än farligt avfall (verksamhetskod 90.110) får i förevarande fall anses ha skett på s.k. frivillig grund.

Tillämpliga lagrum

Miljöbalkens mål

Enligt 1 kap. 1 § MB syftar bestämmelserna i balken till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar att förvalta naturen väl. MB ska tillämpas så att:

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktig hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

De allmänna hänsynsreglerna

Enligt 2 kap. 2 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada och olägenhet (det så kallade kunskapskravet).

Enligt 2 kap. 3 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (den så kallade försiktighetsprincipen). I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 2 kap. 4 § MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga (den så kallade produktvalsprincipen). Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism.

Val av plats

Enligt 2 kap. 6 § MB ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

30 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Vid bl.a. tillståndsprövning enligt 9 kap. MB ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. MB tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden. Ett tillstånd eller dispens får inte ges i strid med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10). Små avvikelser får dock göras om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Särskilt om täkter

Enligt 9 kap. 6 b § får en täkt av naturgrus som kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, inte komma till stånd om

1. det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material,
2. naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning och täkten kan medföra en försämrad vattenförsörjning, eller
3. naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Ekonomisk säkerhet

Tillstånd till täkt får, enligt 9 kap. 6 a § tredje stycket MB, lämnas endast om det för uppfyllandet av de villkor som ska gälla för tillståndet ställs en ekonomisk säkerhet enligt 16 kap. 3 § MB. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Säkerheten har i förevarande fall beräknats enligt Miljösamverkan Sveriges beräkningsmodell (Efterbehandling av täkter, 2006-11-30) för ekonomisk säkerhet gällande täkter. Säkerheten beräknas enligt modellen i två steg.

I det första steget beräknas vad det skulle kosta att efterbehandla täkten idag enligt formeln:

$$\text{(brytningsareal x kvadratmeterkostnad) + fast kostnad = efterbehandlingskostnad idag}$$

I modellen har kvadratmeterkostnaden för efterbehandling av grustäkter bestämts till mellan 3 och 5 kronor. I den fasta kostnaden ingår bl.a. borttagning av manskapsbodar och städning av området. I detta fall har brytningsarealen beräknats till ca 26 ha. Den fasta kostnaden har satts till 40 000 kr och kvadratmeterkostnaden har bestämts till 3 kronor.

I det andra steget beräknas den ekonomiska säkerheten med indexuppräkningsformeln för antalet år tillståndet gäller enligt formeln:

$$\text{Efterbehandlingskostnad idag} \times (1 + \text{inflationfaktor})^y = \text{ekonomisk säkerhet}$$

Inflationfaktorn är medelvärdet på SCB:s konsumentprisindex för de senaste 10 åren, för närvarande 2 %. Y står för det antal år som tillståndet gäller och är i detta fall 10 år.

Länsstyrelsens bedömning

Vid tillståndsprövning ska de förpliktelser som följer av MB:s hänsynsregler enligt 2 kap. iakttas.

Kunskapskravet

Bolaget har under lång tid bedrivit täktverksamhet. Länsstyrelsen bedömer att Bolaget har den kunskap som krävs för att bedriva sådan verksamhet enligt 2 kap. 2 § MB.

Skyddsåtgärder och försiktighetsmått

Länsstyrelsen bedömer att kravet på bästa möjliga teknik och skäliga försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 § MB är uppfyllt i och med Bolagets åtaganden och villkoren i detta beslut.

Hushållning och kretslopp

Enligt 2 kap 5 § MB ska alla som bedriver en verksamhet hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att ballastbranschen strävar efter att ersätta uttaget av naturgrus i grusåsarna med bergkross och alternativa material. Länsstyrelsen har i beslut den 4 februari 1994 fastställt en strategi för hushållning av ändliga naturresurser. Den innebär bland annat att täkttillstånd i orörda naturgrusavlagringar inte lämnas, samt att huvuddelen av materialförsörjningen ska baseras på bergkross och andra alternativ till naturgruset.

Länsstyrelsen anser att naturgrus endast ska användas för ändamål där alternativa material, exempelvis bergkross, inte kan ersätta naturgrus. Vid betongtillverkning är det endast finfraktionerna <4 mm som idag inte fullt ut kan ersättas av annat material. På sikt bör dock möjligheter finnas att hitta alternativa tekniker för betongtillverkning för att därigenom kunna öka användning av bergkross av god kvalitet.

Andelen utbrutna naturgrusfraktioner som inte kan ersättas med andra material, t.ex. bergkross, utgör en liten del av det totala uttaget i täkten. Förhoppning finns om att materialsammansättningen kommer att förändras och bli mer finkornig då brytfronten förflyttas. Forskning och metodutveckling sker samtidigt för att minska behovet av den ändliga resursen naturgrus. Tillståndsnämnden och Kommunstyrelsen i Håbo kommun föreslår att en begränsning på 5 år ska sättas om verksamheten får tillstånd. Länsstyrelsen anser att 5 år är en så pass kort tid att i princip endast en mycket liten brytning och sedan efterbehandling hinner utföras. Det finns ett behov av naturgruset idag och ska bolaget få en möjlighet att hushålla med materialet i täkten samt komma så långt i brytfronten att en eventuell storskalig förändring i kornstorleksfördelningen med säkerhet kan konstateras, bör tillståndstiden sättas kring 10 år. En längre tillståndstid är inte lämplig, då forskning och materialutveckling när det gäller användandet av ballastmaterial sannolikt gjort framsteg under tidsperioden. Därför är det motiverat att, om 10 år, göra en ny bedömning av lämpligheten för täktverksamhet på fastigheterna Vi 6:1 och 11:1.

Val av plats

Länsstyrelsen bedömer att täktens lokalisering är god med tanke på avsättningsområdet kring Bålsta och norra delarna av Storstockholm och det faktum att det endast är ett fåtal grustäkter kvar i närområdet. Flera skyddsvärda områden finns i närområdet, men täktområdet är redan exploaterat och någon ytterligare negativ påverkan på dessa skyddsobjekt antas inte ske. Ur kulturmiljösynpunkt är platsen väl vald, under förutsättning att gravfältet i sydväst inte kommer till skada.

Det är kort avstånd till närliggande bostäder. Den närmsta fritidsfastigheten ligger endast ca 50 meter från brytområdets yttersta gräns. Den är dock belägen i en ravin och därmed uppstår en naturlig avskärmning mot störning från verksamheten i täkten. Ytterligare ett antal hus ligger på avståndet 250 till 500 meter från täkten. Det är viktigt att verksamhetsutövaren är medveten om detta och anpassar sin verksamhet så att minsta möjliga störning sker. Följs de föreskrivna villkoren för buller, luftstöt våg och vibrationer som anges i beslutet samt de åtaganden som bolaget uttryckt i ansökan, bör verksamheten kunna bedrivas utan påtaglig störning för de boende.

Skälighet

Enligt 2 kap. 7 § MB ska de krav som ställs i detta beslut enligt 2 kap. 2-6 §§ MB inte vara orimliga att uppfylla. Länsstyrelsen finner att hinder enligt 2 kap. 7 § inte föreligger.

Miljö kvalitetsmål

Riksdagen har fastställt ett antal nationella miljömål. Den planerade verksamheten berör framförallt miljömålet "God bebyggd miljö". Miljömålet innebär att landets uttag av naturgrus år 2010 ska vara högst 12 miljoner ton per år och ett delmål för Uppsala län år 2010 är högst 0,6 miljoner ton per år. Länsstyrelsen anser att en del av materialet i tåkten är av sådan kvalitet som kan betecknas som "oersättligt" i dagsläget. Det är i första hand tåkter som har stor andel av "oersättligt" material som ska få vara kvar i väntan på att ersättningsmaterial och metoder tagits fram och utarbetats. Verksamheten strider delvis mot miljö kvalitetsmålet samtidigt som delar av det producerade materialet inte går att ersätta med t.ex. bergkross.

Motivering av villkor

Jordtillverkning och masshantering

För att säkerställa att någon negativ påverkan på Stora Ullfjärden inte sker, särskilt med avseende på näringstillförsel men även tillförsel av andra föroreningar, finner Länsstyrelsen anledning att formulera ett antal villkor gällande hantering av externa massor samt gödsel. Stora Ullfjärden står i hydraulisk förbindelse med grundvattnet i åsen, varför Länsstyrelsen finner anledning att kontrollera påverkan på grundvattnet genom ett provtagningsprogram.

Gränsmarkeringar

Gränser som har betydelse för fältkontroll av tåkten liksom fixpunkter för avvägning av täktbotten ska markeras i terrängen. För att det ska vara tydligt och missförstånd ska undvikas räcker det inte med att verksamhetsområdet följer andra gränser, såsom t.ex. fastighetsgränser eller liknande.

Avbaning

Villkoret avviker inte från gängse skrivning vid tillstånd för andra liknande verksamheter och syftar till att endast det område som är behövligt för den, i snar framtid, planerade verksamheten ska förberedas för täkt. Det är viktigt både för möjligheten till återvegetation på naturlig väg och för intrycket av hela verksamhetsområdet att befintlig markyta med vegetation sparas så länge det är möjligt ur ett ekonomiskt hållbart perspektiv.

Skyddsåtgärder

Bolaget ansvarar för säkerheten i tåkten och ska förhindra att allmänheten skadas på grund av verksamheten i tåkten.

Mark och vatten

Prövning av sanitärt avloppsvatten från manskapsbodan och liknande ingår inte i denna prövning, utan får prövas i särskild ordning enligt de bestämmelser som gäller för sådana ärenden. Länsstyrelsen vill påminna om att sedimenterat slam

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

34 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

måste återgå till produktionen för att inte förordningen om utvinningsavfall ska tillämpas för detta material.

Brytning under grundvattenytan

På ett större djup, ca 65 meter under grundvattenytan, har salt grundvatten påträffats. Det är viktigt att täktsjöns vatten inte påverkas av det salta grundvattnet, då sjön sannolikt står i hydraulisk förbindelse med Stora Ullfjärden. Bolaget har i ansökan yrkat på brytning till -25 m.ö.h., vilket medför en god säkerhetsmarginal till uppmätta förhöjda salthalter på ett större djup. Det är också viktigt att en god barriär mot Stora Ullfjärden, i form av en landtunga, bibehålls för att skydda Mälardeltat mot suspenderat material och eventuella andra utsläpp. Landtungan ska vara så väl tilltagen i förhållande till vattendjup och täktsjöns släntning att eventuella ras och skred inte medför att en öppning uppstår mellan de båda vattnen eller att den skyddande barriären minskar i bredd.

Buller och sprängning

För att minska störningen för de omkringboende sätts en begränsning i tid när de mest bullrande verksamheterna får bedrivas. Länsstyrelsen finner inte någon anledning att medge att sprängning sker utanför tidigare tillståndsgivna ramar. Framförallt förkrossning och skutknackning upplevs ofta som mycket störande, varför denna verksamhet inte bör tillåtas kvällstid och tidiga morgnar.

Hushållning av naturresurser

För att på bästa sätt hushålla med den ändliga resursen naturgrus, ska det utbrutna materialet, i så stor utsträckning som möjligt, endast användas till sådana ändamål där ersättningsmaterial saknas. Utveckling och forskning sker kontinuerligt inom området och det är av stor vikt att bolaget håller sig uppdaterad om ny kunskap. Exempelvis anser Länsstyrelsen det olämpligt att krossa ned sådant material som kan användas till produkter där ersättningsmaterial saknas.

Efterbehandling

Tillståndet med meddelade villkor gäller under den tid som angivits i detta beslut. Det innebär att efterbehandling av täkten måste vara klar innan tillståndstiden utgått.

Sammanfattande motivering av villkor

Länsstyrelsen finner anledning att föreskriva ett antal särskilda villkor om försiktighetsmått för att begränsa påverkan på hälsa och miljön. Villkoren avviker inte i någon väsentlig grad från de som Länsstyrelsen normalt föreskriver för aktuell typ av verksamhet.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt 5 kap. 3 § MB ska Länsstyrelsen säkerställa i ärendet att de miljö kvalitetsnormer som meddelats enligt 1 § samma kapitel uppfylls. Regeringen har i luftkvalitetsförordningen (2010:477) fastställt sådana normer för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och ozon. Regeringen har även fastställt sådana normer i förordningen (2001:554) om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Länsstyrelsen finner att den sökta verksamheten inte kommer att medföra att någon miljö kvalitetsnorm enligt ovan nämnda förordningar kommer att överskridas.

Bedömningen av om verksamheten befaras medföra skada eller olägenhet av väsentlig betydelse (2 kap. 9 § MB)

Länsstyrelsen gör den bedömningen att någon sådan skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön som enligt 2 kap. 9 § MB kräver regeringens tillåtelse inte kan befaras i förevarande fall.

Förorenad mark

Inom området finns ”förorening” av salt kvar efter tidigare produktion av saltinblandad sand för halkbekämpning. Det är viktigt att salt inte sprids ytterligare till grundvattnet och Stora Ullfjärden, varför Bolaget bör vidta åtgärder för att detta inte ska ske.

Vid händelse att, nu ej kända, föroreningar skulle upptäckas inom området eller att marken genom olyckshändelse skulle bli förorenad, utgör detta tillstånd inget hinder mot att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas. Det ska delegeras till tillsynsmyndigheten att vid behov i denna del vidta de skyddsåtgärder och fastställa de kompletterande villkor som anses nödvändiga.

Planförhållanden

Täkten ligger inom det område som omfattas av Håbo kommuns översiktsplan, beslutad den 19 juni 2006 och är där markerad som täkt. Verksamheten strider dock inte mot planen. Någon detaljplan, områdesbestämmelser eller fördjupad översiktsplan finns inte för området.

Det aktuella området ligger inom strandskydd för Mälaren. Täkten utgör en mycket liten del av det strandskyddade området och den etablerade verksamheten har tidigare tillåtits på platsen, varvid tillgängligheten för allmänheten är begränsad. Någon separat prövning av dispens från strandskyddet bedöms inte vara nödvändig.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

36 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

En liten del av tåktens östra delar ligger inom riksintresse för Naturvården ”Lilla Ullfjärden”, ID 410. Riksintresset är skyddat enligt 3 kap. 6 § andra stycket MB, där det står ”skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön”. Den del av riksintresset som sträcker sig in i tåkten utgör endast en bråkdel av området som helhet och det är knappast troligt att tåktverksamheten skulle kunna utgöra någon påtaglig skada för riksintresset.

Väster om tåkten ligger ett område av riksintresse för kulturmiljön. Tåkten påverkar inte detta riksintresse.

Hela verksamhetsområdet omfattas av riksintresse för det rörliga friluftslivet när det gäller öar och strandområden i Mälaren. Upplandsleden går genom verksamhetsområdet och Bolaget iordningställer nya sträckningar av densamma i takt med att området exploateras. Vid exploateringen lämnas en landtunga på 30-35 meter mellan tåktsjön och Stora Ullfjärden där marken förblir opåverkad av verksamheten. Vid efterbehandlingen kommer tåktsjön att iordningställas, så att bl.a. möjlighet finns för bad. Under tillståndstiden förhindras det rörliga friluftslivet inom området, men då efterbehandlingen slutförts kommer området sannolikt att kunna bli attraktivt för det rörliga friluftslivet.

Stora Ullfjärden omfattas av riksintresse för yrkesfisket. Tåkten bedöms inte påverka riksintresset.

Stora och Lilla Ullfjärden omfattas av ett Natura 2000-område. De är två sammanbundna, relativt näringsfattiga vikar av Mälaren vilka har en typisk mesotrof flora. I Stora Ullfjärden finns tre populationer av växten småsvalting. Natura 2000-områdets bevarandesyfte beskrivs i bevarandeplanen: ”bevara de unika, relativt näringsfattiga fjärdarna med sin unika flora, i synnerhet småsvalting, och fauna, i synnerhet de relikta kräftdjuren” (de senare i Lilla Ullfjärden). Till hotbilden hör eutrofiering, kraftig fysisk störning, igenväxning, förändrade grundvattenströmmar orsakade av gruståkten, inplantering av främmande fiskarter m.m. Under förutsättning att något näringsläckage från tåkten till Stora Ullfjärden inte sker, att en 30-35 meter bred landtunga bibehålls som buffert mellan tåktsjön och Stora Ullfjärden, risken för utsläpp av petroleumprodukter och andra föroreningar minimeras samt endast ytterst liten vind- eller vattentransport av finsand/silt sker till Mälarviken, är sannolikt risken för att gruståkten skulle påverka Natura 2000-området på ett betydande sätt minimal. Det är dock viktigt att kontrollprogram finns som säkerställer att ovanstående kriterier infrias.

Söder om tåktområdet finns Natura 2000-området för Ekillaåsen. Bevarande-beskrivningen är snarlik den för Stora och Lilla Ullfjärdens Natura 2000-område. Bedömningen för Ekillaåsen skiljer sig inte från den Länsstyrelsen gör för Stora

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

37 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

och Lilla Ullfjärden när det gäller vattenområdet. Den barrskog och alluviala lövskog som beskrivs när det gäller Ekillaåsens bevarandeområde bedöms inte påverkas av tåkten och övriga verksamheter inom området.

Norra delen av täktområdet omfattas av naturvårdsprogrammet klass III. Denna del är så gott som avslutad och efterbehandlad.

I sydväst, strax utanför verksamhetsområdet, finns ett fornminne i form av enstensättning, sannolikt ett gravfält. Fornminnet har nummer 107:1 och Bolaget är medvetna om det skydd som fornminnet har samt dess läge.

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning

Ansökan gäller en pågående täktverksamhet där tillståndstiden går ut den 31 december 2010. Bolaget söker förlängning av tiden, men brytområdet kommer att bli något mindre än det i tidigare tillstånd tillåtna, då en bredare buffertzonen mellan Stora Ullfjärden och täktsjön bibehålls.

Enligt Boverkets allmänna råd 1995:5, "Bättre plats för arbete", rekommenderas ett skyddsavstånd på 500 meter kring täkter och krossverk. Den ansökta verksamheten är sedan tidigare etablerad på platsen och det finns ett behov av grusmaterial inom regionen. Det något kortare avståndet, 250-500 meter (undantaget ett fritidshus 50 meter från yttersta brytgräns i söder) till bostadshus från brytfronten medför att det är viktigt att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att eventuella störningar för de närboende minimeras och i möjligaste mån undviks. Under förutsättning att de i ansökan angivna försiktighetsmått vidtas och att villkoren i föreliggande tillstånd följs, kan verksamheten ändå tillåtas.

Vid en samlad bedömning av ansökan och med hänsyn till vad som redovisats ovan, finner Länsstyrelsen att fortsatt tillstånd till sand, grus- och bergtäkt samt krossning och sortering av inkörda schaktmassor och entreprenadberg och jordtillverkning inom fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun kan medges. Försiktighetsmått för verksamheten ska meddelas i särskilda villkor. Länsstyrelsen finner dock samtidigt att andelen utbrutet material som inte är möjligt att ersätta med t.ex. bergkross är förhållandevis låg och utbytet därmed långt ifrån optimalt. Ett behov av materialet finns på marknaden och antalet grustäkter som kan leverera detta minskar. Länsstyrelsen hyser en förhoppning om att materialsammansättningen i tåkten kommer att förändras i takt med att brytningen fortgår, så att andelen finkornigare sand utan lerblandning ökar. Det är knappast troligt att ytterligare förlängning av tillståndstiden kommer att ges efter att detta tillstånd upphört att gälla, om inte Bolaget kan visa att materialsammansättningen blir avsevärt mer gynnsam i förhållande till vad som anses vara oersättligt ballastmaterial.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

38 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

Länsstyrelsen finner att verksamheten, om än något tveksamt, går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen anser härmed, under förutsättning att de villkor som angetts ovan följs, att den föreslagna verksamheten inom fastigheterna Vi 6:1 och 11:1 i Håbo kommun är förenlig med miljöbalkens mål enligt 1 kap. MB och de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. MB. Med hänsyn till vad som anförts medger Länsstyrelsen sökt tillstånd, med några begränsningar, enligt 9 kap. MB till fortsatt täkt av sand, grus och berg, återvinning av schaktmassor och entreprenadberg samt jordtillverkning inom de aktuella fastigheterna till och med den 31 december 2020. Det totala uttaget av sand, grus och berg får uppgå till 1,8 miljoner ton, varav 200 000 ton berg. Den högsta årliga produktionen av utbrutet material inom fastigheterna får uppgå till 200 000 ton. Den totala mängden material, totalt inkört och utbrutet i täkten, som krossas får uppgå till 1 miljon ton. I täkten får 50 000 ton rena massor, såsom schaktmassor och entreprenadberg, återvinnas per år. Jordtillverkning får ske med en årlig produktion om maximalt 100 000 ton.

Inom verksamhetsområdet får även krossning, sortering, lagring, lastning, lossning och transport av ovan nämnda materialslag ske.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos miljödomstolen, Nacka tingsrätt, se bilaga C.

Beslut om kungörelsedelgivning

Se bilaga D.

Beslutet i ärendet har fattats av miljöprövningsdelegationen. I beslutet har deltagit länsassessor Roger Gustafsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Ing-Marie Askaner, miljöskakkunnig. Ärendet har föredragits av miljöskyddshandläggare Pia Persson Holmberg, miljöskydds-enheten.

Roger Gustafsson

Ing-Marie Askaner

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

39 (39)

2010-12-16

Dnr: 551-2440-10

BILAGOR

- A1 Lokaliseringskarta
- A2 Brytningsplan
- A3 Efterbehandlingsplan
- B Allmänna skyldigheter
- C Hur man överklagar
- D Beslut om kungörelsedelgivning

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Tillståndsnämnden i Håbo kommun, 746 80 Bålsta
Kommunstyrelsen i Håbo kommun, 746 80 Bålsta
Trafikverket, Box 1140, 631 80 Eskilstuna
Sveriges geologiska undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala
Planregistret, Box 47700, 117 94 Stockholm
Skatteverket, Storföretagsskattekontoret, Ludvikaenheten, 771 83 Ludvika
Viåsen AB, Övergran, Wi säteri, 746 93 Bålsta
Gustav Robert Tidblom, Vi gårds väg 1, Wij säteri, 746 93 Bålsta